

International Association for the Psychology of Religion (IAPR) 2013 (27-30 Ağustos) Lozan Kongresinin Ardından

MUALLA YILDIZ
Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi
muallayildiz@gmail.com

International Association for the Psychology of Religion iki yılda bir düzenlediği kongreyi 2013 yılında İsviçre'nin Lozan kentinde düzenleyerek din psikolojisi alanında çalışma yapan çok farklı alanlarda yapılan çalışmayı ve araştırmacıları bir araya getirmiştir. International Association for the Psychology of Religion, 1914'te Almanya, Nuremberg'de Intenationale Gesellschaft für Religions Psychologie adıyla kurulmuş ve aynı yıl (bugünkü adı *Archive for the Psychology of Religion* olan) *Archiv für Religions Psychologie* adlı dergiyi çıkarmıştır. İlk günlerinden itibaren seçkin bilim insanlarının yazılarına yer verilen dergiye bir Alman Protestan Papazı olan Wilhelm Stahl'in, Roman Katolik Sistematik Din Bilimleri Profesörü olan Wilhelm Keilbach'ın ve Avrupalı Din Psikologu olan Nils Holm'un büyük emeği geçmiştir. Andre Godin ve Antoine Vergote ve Hjalmar Sunden gibi bilim insanlarının makalelerinin yayınlandığı dergi, savaş dönemlerinde yayın hayatını sürdürmekte zorlansa da *Archive for the Psychology of Religion* ismiyle yayın hayatına devam etmektedir. Bu dergi, TÜBİTAK yayın değerlendirme grubunda A sınıfı dergi olarak kabul edilmektedir.

IAPR 2013'ün akademik değerlendirme kurulunda Vassilis Saroglou, Hans A. Alma, Herman Westerink, Mario Aletti, Pierre-Yves Brandt, Kevin L. Ladd Christopher Alan Lewis gibi din psikolojisi alanındaki seçkin isimler görev yapmıştır. Yaklaşık iki yüz sunum yapılmıştır.

Kongredeki sunumlar ağırlıklı olarak, din ve maneviyat ölçümlerinin boyutları, Tanrı temsillerinin dolaylı ve yansıtımlı ölçümleri, dini gelişim, dindarlık ve sağlık ilişkisi, internette din, dini tecrübe, dini etkinliklere katılım ve sosyal sonuçları, dini baş etme, dindarlık ve sosyal iyi oluş, din ve muhafazakâr, farklı kültürel bağlamlarda sosyal temsiller ve dini imgelem, erdem ve şükür, dua psikolojisi, maneviyatı kavramsallaştırma, maneviyat psikolojisi, maneviyat ve sağlık, Mevlevî sema ritüelinde maneviyatın, mistisizmin ve dindarlığın test edilmesi başlıkları tartışılmıştır.

Saroglou'nun "Measuring Religious and Spiritual Dimensions in Secularised Societies" ve Lewis'in "Measures of Religiosity: Review,

Evaluation, and Construction” başlıklı sunumları dindarlık ölçümleri ve ölçeklerin yapılandırılması konusunda oldukça önemli bilgiler aktarmıştır. Keller ve arkadaşlarının “Spirituality in Germany and the United States: New Results on the Semantic, Psychological and Biographical Perspectives” başlıklı sunumu ile Silver ve arkadaşlarının “Religious and Spiritual Identity within the Domain of Spiritual but not Religious, Psychometric Comparisons and Theoretical Implications” başlıklı sunumları, din ve maneviyat kavramları anlaşılması ve yorumlanması konusunda oldukça dikkat ve ilgi toplamıştır.

“What Does Spirituality Mean? Multi-method Assessment of the Semantics of Spirituality” başlıklı Streib ve arkadaşları tarafından yapılan sunumda maneviyatın anlamı konusunda farklı verilerden elde edilen sonuçlar ve analizlerle ilgili yaklaşımlar tartışılmıştır. Din ve maneviyatın aynı maddelerle ölçülmeye çalışılmasının yarattığı sorunlara değinilmiştir. Din ve maneviyatla ilgili ölçeklerin farklı dil ve kültürlerle uyarlanarak aktarılmasının ne kadar yerinde olacağına dair bir tartışmada, din ve maneviyatı, Batı’daki din psikolojisi alan uzmanlarının Türkiye’deki alan uzmanlarından ne kadar farklı anladıkları net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Örneğin, araştırmada kullanılan Osgood’ın semantik farklılaşma ölçeği üzerinde tartışılırken, Merve Altınlı Macic söz alarak görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Macic: Bu ölçekleri biz de kullanıyoruz, çünkü elimizde başka materyal yok. Bence daha geniş kapsamlı bir maneviyat ölçeğine gerek var. Türkiye’de maneviyatı anket vesaire nicel değil, nitel yöntemlerle ölçmek daha iyi olabilir; bir de maneviyatı ölçmemiz bizim ona verdiğimiz anlamla alakalıdır. Maneviyatı ölçtüğümüz ölçekler farklı farklı ve her bir ölçeği oluşturan kişi, kendi inandığı maneviyat kavramı çerçevesinde ortaya koyduğu ölçekle insanların maneviyatını ölçüp maneviyatları hakkında yargıya varıyor. ‘Biz Türklerin maneviyat algısı nedir?’, bunu iyi anlamamız lazım veya ‘Maneviyat aslında nedir?’ Bizim bu konuda buna bir karar vermemiz lazım. Ama bu, tüm dünyada üzerinde kesin karar kılınmamış bir konu. İşte burada ortaya çıkan maneviyat tartışmaları, maneviyat kavramının dini de içerisine alıp almadığı ile ilgili olarak kimileri, dinin daha genel bir kavram olduğu ve içerisinde maneviyatı da içerdiğini söylerken, kimileri maneviyatın daha genel olduğunu ve dini de kapsayabileceğini ileri sürüyorlar.

Streib: Çok farklı görüşler var tabii ki.

Macic: Hocam, “spiritualism” diye bir kavram var. Ruhçuluğun maneviyat kavramı ile ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceği önemli bir konu. Çünkü siz ilişkilendiriyorsunuz ve benim okuduğum kaynaklarda da öyle.

Streib: Evet ben ilişkilendiriyorum.

Macic: Biz her ne kadar böyle düşünmenin garip olacağı kanısına varsak da kimilerine göre ruhçulukla uğrasan insanlar da maneviyatlı veya manevi kimseler oluyorlar, Yani “spiritual”, tabi bunlar hep farklı düşünürlerin, bu alanla uğraşan farklı farklı kişilerin görüşleri; görüş ayrılıkları her yerde devam ediyor.

Streib: Evet bu konuda haklısınız...

Türkiye’den çok sayıda katılımcının dinlediği bu tartışmada, doğrudan Türkiye’deki anlayış üzerinden tartışmanın devam etmesi katılımcılar açısından oldukça memnun edici olmuştur.

Kongrenin üçüncü gününde Adam B. Cohen, “Conceiving of Religion as a Kind of Culture” başlıklı çalışmasını sunmuş ve alandaki diğer çalışmaları hakkındaki sunumunu yaptıktan sonra kendisine layık görülen “Godin Prize” ödülünü kabul etmiştir.

Dört gün süren IAPR 2013’e, en yüksek katılım Türkiye’den olmuştur. Türkiye’den katılan akademisyenlerden Prof. Dr. Üzeyir Ok, Doç. Dr. Hasan Kaplan, Doç. Dr. Ali Ayten, Zuhâl Ağılıkaya (Oturma Başkanı), Dr. Gülüşan Göcen, Dr. Mualla Yıldız, Arş. Gör. Sevede Düzgüner, Zehra Işık, Ayşe Burcu Gönen sözlü sunum yapmışlardır. Prof. Dr. Öznur Özdoğan’ın hazırladığı sunum ise kendisinin toplantıya katılamaması nedeniyle Doç. Dr. Hasan Kaplan tarafından yapılırken, Yrd. Doç. Dr. Sema Yılmaz on dakikalık bir ney dinletisi ile müzikal sunum yapmıştır.

Kenan Sevinç, Metin Güven, Ayşe Şentepe, Merve Altınlı Macic, Eyüp Ensar Öztürk, İrfan Başkurt, Hakan Zafer, Selma Baş, Sabriye Nazlı Batan ise çalışmalarını posterlere aktararak, posterler için ayrılan salonda poster sunumu yapmışlardır. Kenan Sevinç’in posterini katılımcıların oyları ile birinci seçilmiş ve kendisi bir yıllık International Association for the Psychology of Religion üyeliği ile ödüllendirilmiştir.

İki yıl sonra gerçekleştirilecek olan bir sonraki kongrenin Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin ev sahipliğinde İstanbul’da yapılması kararlaştırılmış ve açıklanan kararın ardından Prof. Dr. Üzeyir Ok gruba İstanbul’un tanıtıldığı bir sunum yapmıştır.

